

Thora Knudsens tale til Kvindevalgretsklubben

Taler

Thora Knudsen
Medlem af
borgerrepræsentationen for
Højre

Dato

25. oktober 1909

Omstændigheder

Oprindelig trykt i *Kvindestemmerets-bladet* årgang 3 (9) 1909, s. 4-6.

Som indledning til den trykte tale vedlægger følgende kommentar:

Kvindevalgretsklubben havde sit første Møde for Vinterhalvaaret den 27. October hos Fru Sophie Horten, Klubbens Kasserer. Vi var stolte og glade over at have kunnet anmode vor kvindelige Borgerrepræsentant, Fru Thora Knudsen, om at give os et Overblik over Kvindernes Deltagelse i Arbejdet i Borgerrepræsentationen fra 1. April til 1. November. Vi tør vel nok i dette Kvindeblad indgaaende omtale de høstede Erfaringer hos vore i Borgerrepræsentationen indvalgte Kvinder, og gengiver et Udtog af vor Foredragsholders Tale:

Som De véd, mine Tilhørere, var d. 12. Marts 1909 den Dag, da Kvinderne første Gang indvalgte i Kbhvn's Borgerrepræsentation. Mange Kvinder her i vor By — ja, vel endog de fleste — vidste ikke rigtig hvad dette betød og havde endnu mindre Anelse om, hvori Arbejdet bestod. Det var forholdsvis kun faa Kvinder, der havde gjort det til deres Opgave at fere Kvindernes Sag saa vidt frem, at de fik kommunal og politisk Valgret og Valgbarhed.

Imidlertid lykkedes det i Maanederne forud for Valget at oparbejde Interessen herfor til den Grad, at Kvinderne, da Valgdagen oprandt, stemte i rigeligt Antal, ca. 70 %.

For de Kvinder, i hvis Lod det faldt at være Kandidater til det kommunale Valg, forelaa der et ret stort og anstrængende Arbejde; man skulde paa en Gang være Folketaler i de store Lokaler og deltage i en Masse Møder til Forberedelse af Valget foruden at sætte sig ind i Gangen i Borgerrepræsentanternes Arbejde for ikke at staa helt fremmed for det. Hvad vi erfarede i den Tid var navnlig, hvor svært det var at faa Kvinder til at tale ved de store Møder. Ud over den faste Stok, som havde lovet at holde ud, var det næsten umuligt med kort Varsel at faa Assistance. Vi maa absolut gøre et Arbejde paa dette Omraade, nu vi skal

deltage mere i det offentlige Liv end tidligere, vi maa vænne os til at tale ved offentlige Møder og deltage i Diskussion. Vi trænger til at uddanne os paa disse Omraader.

Efter disse indledende Bemærkninger skal jeg gaa over til at omtale den første Aften i Borgerrepræsentationen 1. April 1909 og derefter søge at give dem et Overblik over dette halve Aars Arbejde, isærdeleshed for de kvindelige Repræsentanters Vedkommende.

Vi maa erindre, at der denne Gang skulde vælges en helt ny Repræsentation. Alle Medlemmer var gaaede af ogsaa Formanden. Det tilkom da den først valgte Repræsentant (Socialdemokraten Borgbjerg) at lede det første Møde, indtil en Formand var valgt. Hans Tale formede sig som en baade udmærket og smuk Velkomsthilsen til Kvinderne. Han bød de 26 gamle Repræsentanter Velkommen samt de 16 nyvalgte, hvoraf de 2 tidligere havde havt Sæde i Borgerrepræsentationen. Af de 14 helt nye Repræsentanter var de syv *Kvinder*. Den kraftige Valgdeltagelse, som Kvinderne havde udvist, vidner om, at Kvinderne er modne til direkte Deltagelse i det kommunale Liv, og sikkert mere modne end Mændene var første Gang, de fik Valgret og Valgbarhed.

Gid den nye Borgerrepræsentation ved Mænds og Kvinders forenede Arbejde maa føre vor store og skønne Hovedstad fremad — i endnu stærkere Tempo end hidtil — under Frisindets og Humanitetens lysende Bannermærke.

Efter dette kunde jeg indse, at det var mig, der maatte sige Tak paa Kvindernes Vegne. Den første Repræsentant i den største Gruppe havde talt til Kvinderne — som den første kvindelige Repræsentant i den næststørste Gruppe maatte jeg svare. Man sagde mig, at Svaret maatte komme ved Sammenkomsten ovenpaa efter Mødet i Salen. Mine Ord til Borgbjerg]ød saaledes: »Paa de kvindelige Borgerrepræsentanters Vegne bringer jeg Hr. Folkethingsmand Borgbjerg en Tak for den smukke Velkomsthilsen, han ved Mødets Aabning i Borgerrepræsentanternes Forsamlingssal nylig bragte os. Det var et stort Øjeblik, da vi i Dag første Gang tog Sæde i Borgernes Raad sammen med Mænd - ikke alene for os men for Landets Kvinder. - Mange Blikke er rettede imod os baade fra By og Land, og jeg vil derfor som Gensvar paa denne Velkomsthilsen udtale det Haab, at vort Samarbejde her i Borgernes Raad maa forme sig saadan, at de mange, som derudefra med Interesse følger os og vort Arbejde, stedse maa kunne følge det med Glæde.«

Vi gaar nu over til at omtale de almindelige Møder, som afholdes saa godt som hver Mandag Aften Kl. 6½ undtagen i Maanederne Juli og August, som er Sommerferien, i hvilken Tid Repræsentanterne kun sammenkaldes, hvis det er tvingende nødvendigt.

Torsdag Aften modtager man Dagsordenen for Mandags Mødet. Fredag holdes Gruppemøder, hvor de 3 forskellige Grupper tager Stilling til de foreliggende Sager, og man drøfter i Grupperne, hvem der vil tale. Der er jo Sager, hvor man absolut optræder samlet, medens man i andre Sager kan tale eller stemme som man vil. En eller anden har været hos en og bedet om, at man fremfører den eller den Sag, som staar paa Dagsordenen.

Fru Salicath var den første Kvinde, som talte i Borgerrepræsentationen, og det var ved det første almindelige Møde, Mandag den 19. April. Det drejede sig om nogle Forhold paa St. Johannesstiftelsen, som Borgermesteren skulde have Forsamlingens Sanktion til at ordne. Flere andre af Forsamlingen talte selvfølgelig ogsaa, og Sagen gik i Orden uden at gaa i Udvalg.

Derefter kommer jeg tilfældigt til at tale 26. April. *Valglisterne til Folkethingsvalgene* var udskrevne og forelaa færdige. I hver af Kjøbenhavns 13 eller 14 Valgkredse skal 2 Borgerrepræsentanter have Sæde som Formand eller Næstformand. Der udspandt sig nu en mindre Debat, om hvorvidt Kvinderne havde Ret til at forlange at komme med i Valgbestyrelsen, da de nu var Borgerrepræsentanter. Nogle af Borgerrepræsentanterne mente ja, andre nej; en erklærede, at Kvinderne absolut intet havde at gøre dér, da de ikke havde politisk Valgret. Borgermesteren for 1. Afd. mente, at Kvinderne *alligevel* kunde forlange det som *Borgerrepræsentanter*. Hertil svarede jeg, at selv om vi Kvinder hverken havde Valgret eller var valgbare, saa kunde ingen hindre os i at tale ved politiske Valgmøder, hvis vi ønskede det. Vi kunde altsaa paa denne Maade komme til at udøve en vis Indflydelse og vilde holde paa vor Ret til at komme ind i Valgbestyrelserne. Frøken Crone støttede mig, idet hun havde samme Anskuelse. Valglisterne blev kasserede og nye lavede, hvor altsaa vi kvindelige Repræsentanter var med. Det resulterede for mit Vedkommende i, at jeg blev Næstformand i Valgbestyrelsen for 12. Kreds paa Nørrebro — en socialdemokratisk Kreds, hvor Redaktør Winblad valgtes med stor Majoritet.

Den 3. Maj taler Fru Arenholt om Telefonkioskerne, som skal have deres Koncession fornyet. Sagen bliver henvist til et Udvalg paa 7 Medlemmer: 3 Socialister, 3 af den borgerlige Fælledsgruppe og 1 Radikal, nemlig Fru Arenholt, der paa mit Forslag valgtes til Formand og Ordfører i denne Sag, som hun med stor Interesse og Energi havde taget op i det Haab, at hun herigennem maatte kunne bedre Forholdene for Kioskdamerne. I dette Udvalg har jeg ogsaa Sæde, hvormeget eller lidet vi faar ud af den er umuligt paa dette Tidspunkt at sige.

Fru Arenholt var saaledes den første Kvinde, der blev Formand og Ordfører i et Udvalg.

*Den 3. Maj taler baade Frk. Blom og jeg om Bispising i Kommuneskolerne i Maj Maaned. Paa Dagsordenen forlanges 18,000 Kr. til dette Øjemed. Min første Tanke var, at det var noget vi maatte gaa med til, men for en Sikkerheds Skyld forhører jeg mig dog først i nogle Kommuneskoler og kommer til det overraskende Resultat, at der ikke behøves Bispising; at Børnene i de sidste 14 Dage saa langt fra havde spist op, at det var urimeligt at fortsætte videre med Bispisingen. (Det var første Gang der var foreslaet Bispising i Maj Maaned.) Jeg henvendte mig derpaa til Frk. Blom og spurgte, hvilket Resultat *hun* var kommen til, og det var ganske det samme som mit. Vi gjorde derpaa gældende, at ligesaa vel som man ønskede Børnene bispiste, naar de virkelig var sultne, saa forkert var det at lade en Masse Mad gaa i Svinetønden — thi saaledes lød Beretningen. Frk. Blom stillede et Ændringsforslag, saaledes at den foreslaede Sum nedsattes til 9000 Kr. De socialistiske Repræsentanter, som havde foreslaet Bevillingen paa 18,000 Kr., syntes ikke om dette, og ved 2den Behandling af Forslaget lykkedes det dem at faa Bevillingen op paa 12,000 Kr. med den Motivering, at nogle Skoler havde Trang til Bispising.*

»*Den 7. Juni taler Fru Arenholt om en Lønforhøjelse for nogle Kvinder under Skattedirektoratet. Fru Arenholt saavel som Frk. Crone havde været i et Udvalg, som havde behandlet denne Sag, og den fremlægges nu for Forsamlingen, som vedtager at forhøje Lønnen for disse kvindelige Skrivere, som ikke var komne ind under Lønforhøjelsen i Foraaret.*

Saa staar der *d. 21. Juni* en større Strid, om hvorvidt Kommunen skal anlægge et stort *Blomstergartneri paa Planteskolens Terrain i Lersøen*. Paa Dagsordenen er

proponeret 95,000 Kr. foreløbig til denne Plans Gennemførelse. Der blev ved denne Lejlighed sagt mange skønne Ord fra det Partis Side, som særlig anbefalede denne Plan: Socialdemokraterne støttet af den radikale Gruppe. Frk. Crone og jeg talte i denne Sag, hun for, jeg imod — det forekommer mig nemlig, at her er et af de Punkter, hvor Kommunen let kommer til at gaa Borgerne i Næringen. Efterhaanden som vi faar det ene efter det andet Erhverv ind under kommunal Drift, mister Borgerne mere og mere deres Frihed *læs*: deres Ret til at bestemme selv over deres Liv og Levnet. Ganske vist giver Kommunen sine Folk en høj Løn, men til Gengæld vil den saa være med til at tage Bestemmelse om, hvad de Folk maa og ikke maa. Her staar vi ved et af Socialismens Brændpunkter: Kommunaldrift i det størst mulige Omfang. Det er Begyndelsen til Kapitalens mere ligelige Fordeling. Kommunen som den store Arbejdsgiver bestemmer, hvad hver maa tjene under Kommunen.

Naar nu Kommunen laver et Gartneri, hvorfra den vil forsyne alle sine Anlæg med Blomster og Planter, kan man sige sig selv, at Fortjenesten vil gaa fra endel selvstændige Gartnere, som saa maa ophøre med at være deres egne Herrer og søge ind under Kommunens Vinger. Der er meget at sige om den Ting, og der blev sagt meget hin Aften, da det Spørgsmaal blev afgjort i Borgerrepræsentationen. Jeg vidste forud, at Planen vilde gaa igennem, hvad man saa sagde, og jeg sluttede med spagfærdig at paapege: »at *om* vi endelig skulde have et kommunalt Gartneri, saa kunde det forsvares i en Tid, hvor Kommunens pekuniære Forhold var gode, men netop af samme Grund maatte man sige, at Tiden ikke var inde til at foretage dette Skridt i Øjeblikket.«

Forslaget vedtoges med socialistiske og radikale Stemmer mod Borgergruppen.

Den 5. Juli taler Fru Harbou-Hoff og kommer ind i et Udvalg angaaende de hygieiniske Forhold paa Gasværkerne. Den 13. September taler Fru *Arenholt* og jeg om Lønforhøjelse for Kommunens Lugekoner, som kun har Løn af 24 Øre pr. Time i Modsætning til f. Ex. de unge Asfaltrensere, som faar 28-36 Øre pr. Time. Sagen gik i Udvalg, som Fru *Arenholt* kom ind i, og hun har just igaar meddelt mig, at Lønforhøjelse er vedtaget for de omtalte Lugekoner.

Vi henstillede samme Aften til Magistraten at tage Kvinder mere i Brug ved Byens Renligholdelse og ved andre Arbejder under Kommunen f. Ex. som Gasmaalere, Kontrollører, Lygtetændere o. l., idet vi bl. a. gjorde gældende, at

det ofte er vanskeligt at skaffe Arbejde til Enker med Børn, saadan at de kan opdrage og forsørge disse Børn. De kan i Reglen ikke gaa ud paa hel Dags Arbejde. Borgmesteren tog det først lidt humoristisk men lovede sluttelig, at Sagen skulde blive taget under Overvejelse.

Fru *Salicath* deltager ofte i Diskussionen. Hun har været livlig med i en Strid om Anskaffelse af nogle Væve til Sundholm og den 20. September deltog hun i *Forhandlingen om Boligtvungen for Kommunens Lærere og Lærerinder.*

Den 13. September begynder den gennem 3 Møder fortsatte Behandling af Politivedtægten. I denne Sag talte *Frk. Blom. Frk. Crone og jeg*; — Frk. Blom meget indgaaende om adskillige Ting, som hun ønskede ændrede f. Ex. det Misbrug der finder Sted med Automaterne. Hun fortalte, at man ved en større Automat har observeret, at der paa en Søndag er taget 150 Fl. Brændevin ud af den. Frk. Crone ønskede bl. a. Forbud mod at spytte paa Gaden. Fru Arenholt talte om Cykler, og jeg ønskede bl. a. at Politibetjente faar den mest uindskrænkede Ret til at skride ind, naar der er Tale om Dyrplageri. I den Anledning anbefalede jeg et Forslag, som forelaa fra *Foreningen til Dyrenes Beskyttelse*, men dette er en af de store Sager, som i sig selv vilde give Stof nok til en hel Aftens Foredrag. Det er nu i et 9 Mands Udvalg, hvor for Kvindernes Vedkommende *Frk. Blom og jeg* sidder og foreløbig har vi et fast Møde hver Uge.

Den 11. October taler Frk. Blom som Formand og Ordfører i et Udvalg vedrørende St. Johannesstiftelsen. Der bevilges 1800 Kr., som Udvalget ønsker, til Forbedring af nogle Lokaler.

Den 18. Octbr. begyndte Forhandlingerne om Sundhedsvedtægtens Revision. I denne Sag taler *Fru Salicath, Fru Harbou-Hoff, Frk. Blom, Fru Arenholt og Fru Johansen*. Sidstnævnte, som er Herreskræderinde, talte om det ønskelige i, om man fik nogen Kontrol indført med Hensyn til hvilke Hjem og hvilke Sygdomme, der undertiden fandtes i de Hjem, hvor Gangklæder blev syet. Fru Johansen fremførte bl. a., at det var bevist, at der var Steder, hvor Børnene om Natten laa i det Tøj som var givet Familien til Forarbejdelse, f. Ex. en Overfrakke, bredt over Halmen og med en do. over som Overtæppe. Naar man véd, at saadanne Hjem er fattige og kan huse forskellige Sygdomme, forstaar man det ønskelige i at faa Kontrol paa dette som paa lignende Omraader. Nu

tager Udvalget jo denne Sag — som saa mange andre vedrørende Sundhedsvedtægten — under Behandling. Ogsaa i denne Sag kom flere Kvinder ind i Udvalget bl. a. Fru Harbou-Hoff og Fru Salicath og maaske flere.

I 7 Maaneder har vi Kvinder altsaa deltaget i Borgerrepræsentationen. 18 Møder har vi haft, og det vil være nogenlunde korrekt, naar jeg siger, at Kvinderne har talt ca. 30 Gange. 2 Gange har Kvinder været Formand og Ordfører i Udvalg. Jeg kan ikke angive, hvor mange Udvalg vi er i — maaske ca. 6—7 hver gennemsnitlig. Frk. Blom er selvfølgelig ikke med i denne Beregning. Hun har jo en Særstilling — hører ikke til nogen Gruppe.

Vi har i den Tid vi har arbejdet i Borgerrepræsentationen foretaget en Del Udflugter for at se kommunale Ejendomme, Institutioner eller Arbejder. Vi har f Ex. været i Omegnen af Taastrup og set Vandværket ved Thorsbro og Boringer efter Vand, Vi har været igennem Kommunens Skove og paa St. Hans Hospital og i Boserup Sanatorium. Saa var vi den store Tur i Aarhus i Juli Maaned, som var baade morsom og lærerig. Aarhus er jo et komplet Forbillede med sine udmærkede kommunale Institutioner. Mere og mere tages ens Interesse fangen af alt, hvad der vedrører Kommunen - man ser paa sin By med ganske andre Øjne end tidligere. Det er et stort Stof, et mangfoldigt Stof, der ligger foran en, og sikkert vil Kvinderne paa mange Omraader til stor Gavn kunne gøre deres Indflydelse gældende.

Men det er et Arbejde vi gør, og derfor maa vi have den Opmuntring at Kvinderne udefra følger os med Interesse — her henvender jeg mig isærdeleshed til Overklassens Kvinder, thi de staar absolut med mindre Forstaaelse af, hvad der paa disse Omraader foregaar i Samfundet end den Kvinde, der arbejder for sit Brød selv.

Jeg tror at turde sige, at i den Tid vi har siddet derinde i Borgernes Raad, har vi ikke forsømt at tale, hvor vi burde gøre det. Gennemgaaende har Kvinderne talt kort og klart, og Samarbejdet med vore mandlige Kolleger er faldet let, fordi de har mødt os med Velvilje i Arbejdet.

Saa tror jeg at have opfyldt mit Løfte til dem, mine Tilhørere, at give dem et Overblik over Kvindernes Deltagelse i Arbejdet i Borgerrepræsentationen i Tidsrummet 1. April — 1. November 1909.

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Agitationstale, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thora-knudsens-tale-til-kvindevalgretsklubben-1909>